

RVB26-0001

Voorlegger Raadsvoorstel

Onderwerp : Inzet Rijkscompensatiemiddelen Cultuur (RCM) 2027-2030
Nummer voorstel : RVB26-0001
Datum voorstel : 13-01-2026
Portefeuillehouder(s) : Dhr. B.R. Doedens
Contactpersoon : J.J. van Schaik
Afdeling : Maatschappelijke Ontwikkeling
Contactpersoon Email : j.j.vanschaik@bergenopzoom.nl
Programmanummer en -naam : 6. Sport, cultuur en recreatie

Voorstel:

- (1) In te stemmen met het inzetten van het resterende budget van de Rijkscompensatiemiddelen Cultuur – een bedrag van € 456.000 - als impulsbudget voor makersklimaat, buurtcultuur en jongerencultuur;
- (2) Een bestemmingsreserve “Rijkscompensatiemiddelen Cultuur 2027-2030” te vormen voor het bedrag van € 456.000 vanuit de algemene reserve waarbij jaarlijks de daadwerkelijk gerealiseerde kosten gedekt worden uit deze bestemmingsreserve;
- (3) De vorming van de nieuwe bestemmingsreserve “Rijkscompensatiemiddelen Cultuur 2027-2030” en gerelateerde uitgaven budgetten conform bijgaande begrotingswijziging voor de jaren 2027-2030 vast te stellen

Type voorstel:

- ☐ Kaderstellend
☐ Controlerend
☒ Rest

Zijn in het voorstel één of meer van de volgende aspecten van toepassing?

	Ja	Nee
Zijn doelen en/of effecten beschreven	☒	☐
Financiële consequenties	☒	☐
Gevolgen voor de schuldenlast	☐	☒
Inpraakverordening van toepassing	☐	☒

Communicatieparagraaf:

Na vaststelling van dit voorstel wordt de inzet van de (resterende) Rijkscompensatiemiddelen Cultuur actief gecommuniceerd naar inwoners, culturele organisaties en cultuurmakers. Dit gebeurt via:

- gemeentelijke kanalen: website, sociale media en gemeentepagina;
- een persbericht: om het brede publiek te informeren over de mogelijkheden en doelstellingen;
- directe benadering: culturele verenigingen, stichtingen en zelfstandige makers worden gericht geïnformeerd over de regelingen;
- samenwerking met partners: het Centrum voor de Kunsten (CKB) en lokale netwerken om informatie breed te verspreiden.

Doel van de communicatie is transparantie over de besteding van middelen en het stimuleren van deelname aan de regelingen voor makers, buurtinitiatieven en jongeren.

Samenvatting:

De gemeente Bergen op Zoom wil het resterende budget van € 456.000 uit de Rijkscompensatiemiddelen Cultuur inzetten om kunst en cultuur te versterken in de periode 2027-2030. Dit is in lijn met motie RM022-0022, waarin staat dat het budget volledig ingezet dient te worden ten goede van de culturele sector in Bergen op Zoom.

De middelen worden verdeeld over drie onderdelen:

(1) Makersklimaat (€151.000)

Wat: tijdelijke regeling *Makersstimulans* voor zelfstandige cultuurmakers en aanstelling van een stadsdichter.

Effect: betere positie voor makers, meer creatieve projecten, zichtbare lokale identiteit én versterking van het ondernemers- en vestigingsklimaat.

Waarom: zelfstandige makers zijn cruciaal voor vernieuwing, maar hun positie is kwetsbaar. Investeren versterkt de creatieve sector en maakt Bergen op Zoom aantrekkelijker voor talent en bedrijven. Dit volgt uit motie RM022-0022, de Pijlervisie Sociaal en Veilig en de Pijlervisie Economie.

(2) Buurtcultuur (€155.000)

Wat: regeling voor laagdrempelige cultuurprojecten in wijken met een sociaaleconomische achterstand en inzet van een cultuuraanjager voor de regeling.

Effect: versterken van sociale netwerken, meer ontmoeting en samenwerking, minder eenzaamheid en een bijdrage aan positieve gezondheid.

Waarom: buurtcultuurprojecten verbinden mensen en dragen bij aan een sterke sociale basis. Dit sluit aan bij de gemeentelijke opgave om inclusie en welzijn te vergroten, zoals benoemd de Pijlervisie Sociaal en Veilig.

(3) Jongerencultuur (€150.000)

Wat: jongerencoaches en vouchers voor jongereninitiatieven.

Effect: jongeren krijgen invloed, ontwikkelen talent en organiseren zelf activiteiten. Dit vergroot participatie, inclusie, welzijn en vermindert overlast.

Waarom: jongeren voelen zich vaak niet aangesproken door het bestaande cultuuraanbod. Investeren in hun eigen initiatieven voorkomt uitsluiting en draagt bij aan een veilige, levendige stad. Dit is gebaseerd op inzichten van o.a. het Sociaal Cultureel Planbureau en de Cultuurmonitor en sluit aan bij de Pijlervisie Sociaal en Veilig.

De raad wordt gevraagd in te stemmen met deze inzet, de middelen uit de algemene reserve worden opgenomen in een (te vormen) bestemmingsreserve "Rijkscompensatiemiddelen Cultuur 2027-2030". De benodigde middelen voor de impulsen voor buurtcultuur, makersklimaat en jongerencultuur worden jaarlijks voor de daadwerkelijk gerealiseerde kosten onttrokken aan de bestemmingsreserve. Eventuele restmiddelen na 2030 worden toegevoegd aan het budget voor cultuurstimulering.

Bijlagen: (geef aan of een bijlage is bijgevoegd of ter inzage is gelegd; benoem en nummer deze bijlagen)

Bijlage nr.	Omschrijving	Bijgevoegd/Ter inzage
1	motie RM022-0022 (opgenomen in bijlagenboek)	ja
2	aanvullende toelichting (opgenomen in bijlagenboek)	ja
3	uitwerking makersklimaat (opgenomen in bijlagenboek)	ja
4	uitwerking Buurtcultuur (opgenomen in bijlagenboek)	ja
5	uitwerking jongerencultuur (opgenomen in bijlagenboek)	ja
6	budgetspecificatie (opgenomen in bijlagenboek)	ja
7	Uitvoeringsnota <i>Cultuur versterkt</i>	ja
8	Begrotingswijziging Inzet Rijkscompensatiemiddelen Cultuur (RCM) 2027-2030	ja

RVB26-0001

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : 05-03-2026

Nummer : RVB26-0001

Onderwerp : Inzet Rijkscompensatiemiddelen Cultuur (RCM) 2027-2030

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

- (1) In te stemmen met het inzetten van het resterende budget van de Rijkscompensatiemiddelen Cultuur – een bedrag van € 456.000 - als impulsbudget voor makersklimaat, buurtcultuur en jongerencultuur;
- (2) Een bestemmingsreserve “Rijkscompensatiemiddelen Cultuur 2027-2030” te vormen voor het bedrag van € 456.000 vanuit de algemene reserve waarbij jaarlijks de daadwerkelijk gerealiseerde kosten gedekt worden uit deze bestemmingsreserve;
- (3) De vorming van de nieuwe bestemmingsreserve “Rijkscompensatiemiddelen Cultuur 2027-2030” en gerelateerde uitgaven budgetten conform bijgaande begrotingswijziging voor de jaren 2027-2030 vast te stellen.

Inleiding

De gemeenteraad heeft op 29 september 2022 motie RM022-0022 aangenomen, met als doel dat het resterende budget van de Rijkscompensatiemiddelen Cultuur volledig ten goede komt aan de culturele sector in Bergen op Zoom. Met dit voorstel komt de inzet van deze Rijkscompensatiemiddelen Cultuur ten goede aan het versterken van de culturele infrastructuur in Bergen op Zoom door kunst en cultuur te verbinden aan maatschappelijke en economische opgaven. De Rijkscompensatiemiddelen Cultuur geven een gerichte impuls aan de ambities uit de Pijlervisie Sociaal en Veilig en de Pijlervisie Economie door sociale cohesie en inclusie te bevorderen, te investeren in toegankelijkheid, talentontwikkeling te vergroten en de culturele identiteit en aantrekkingskracht van de stad te versterken.

Het resterende budget van € 456.000 aan Rijkscompensatiemiddelen wordt doelgericht ingezet om de sociale basis te versterken, de toegankelijkheid van cultuur te vergroten en zelfstandige makers en jongeren ruimte te bieden voor talentontwikkeling en eigen initiatief. De middelen worden ingezet om in de periode 2027-2030 een financiële impuls gegeven aan:

- (1) het makersklimaat gericht op zelfstandige cultuurmakers en de aanstelling van een stadsdichter;
- (2) buurtcultuurprojecten gericht op gemeenschapsvorming in aandachtswijken met laagdrempelige cultuurprojecten;
- (3) jongerencultuur door groepen van jongeren die in minder mate gebruik maken van het

RVB26-0001

Raadsvoorstel

bestaande cultuuraanbod actief te betrekken als makers en organisatoren.

De uitvoeringsnota *Cultuur versterckt*, die vastgesteld is door het College, is een vertaling van de Pijlervisie Sociaal en Veilig en de Pijlervisie Economie naar een samenhangende koers om kunst en cultuur in te zetten bij maatschappelijke en economische opgaven.

De uitvoeringsnota *Cultuur versterckt* sluit aan bij twee centrale opgaven: de transformatie van het sociaal domein en de ontwikkeling naar een BeLeefstad. Dit raadsvoorstel, voor de inzet van Rijkscompensatiemiddelen, sluit aan bij de Pijlervisie Sociaal en Veilig en de Pijlervisie Economie die vertaald is naar de uitvoeringsnota. Kunst en cultuur spelen een belangrijke rol bij het versterken van de sociale basis, het vergroten van de toegankelijkheid van cultuur en het bieden van ruimte aan zelfstandige makers en jongeren.

In bijlage 1 is motie RM022-0022 opgenomen, in bijlage 2 een aanvullende toelichting en in bijlage 7 de vastgestelde uitvoeringsnota *Cultuur versterckt*.

Beoogd maatschappelijk effect/doelstelling

Met de inzet van de resterende Rijkscompensatiemiddelen Cultuur wordt beoogd:

- cultuurparticipatie onder inwoners te vergroten;
- cultuur als middel voor o.a. ontmoeting, inclusie en een sterke sociale basis breder zichtbaar maken;
- sociale cohesie in wijken met sociaaleconomische uitdagingen te vergroten;
- de verbinding van kunst en cultuur met het sociaal domein te versterken, bijvoorbeeld door cultuur als middel
- in te zetten binnen zorg- en welzijnstrajecten;
- positieve gezondheid te versterken: cultuur helpt inwoners zich beter te voelen, veerkrachtiger te worden en
- mee te doen;
- het makersklimaat te versterken door hen te stimuleren om samen te werken en nieuwe verdienmodellen te
- ontwikkelen;
- een impuls te geven aan het ondernemers- en vestigingsklimaat: een levendige culturele sector maakt Bergen op Zoom aantrekkelijk voor creatieve bedrijven, talent en jonge professionals.

Het doel is om het resterende budget van € 456.000 als impulsbudget in te zetten voor:

- het makersklimaat: zelfstandige makers ondersteunen en het ondernemers- en vestigingsklimaat versterken.
- buurtcultuur: laagdrempelige projecten in wijken stimuleren en sociale netwerken versterken.
- jongerencultuur: jongeren ruimte geven voor eigen initiatieven, talentontwikkeling en participatie.

Uitwerking voorstel

We stellen voor om resterende Rijkscompensatiemiddelen Cultuur in te zetten als impulsbudget voor:

RVB26-0001

Raadsvoorstel

(1) het makersklimaat (€151.000)

Wat: tijdelijke regeling *Makersstimulans* voor zelfstandige cultuurmakers en aanstelling van een stadsdichter.

Effect: betere positie voor makers, meer creatieve projecten, zichtbare lokale identiteit én versterking van het ondernemers- en vestigingsklimaat.

Waarom: zelfstandige makers zijn cruciaal voor vernieuwing, maar hun positie is kwetsbaar. Investeren versterkt de creatieve sector en maakt Bergen op Zoom aantrekkelijker voor talent en bedrijven. Dit volgt uit motie RM022-0022, de Pijlervisie Sociaal en Veilig en de Pijlervisie Economie.

Een toelichting is opgenomen in bijlage 3.

(2) Buurtcultuur (€155.000)

Wat: regeling voor laagdrempelige cultuurprojecten in wijken met een sociaaleconomische achterstand en inzet van een cultuuraanjager.

Effect: sterkere sociale netwerken, meer ontmoeting en samenwerking, minder eenzaamheid en bijdrage aan positieve gezondheid.

Waarom: buurtcultuurprojecten verbinden mensen en dragen bij aan een sterke sociale basis. Dit sluit aan bij de gemeentelijke opgave om inclusie en welzijn te vergroten, zoals benoemd de Pijlervisie Sociaal en Veilig.

Een toelichting is opgenomen in bijlage 4.

(3) Jongerencultuur (€150.000)

Wat: jongerencoaches en vouchers voor jongereninitiatieven.

Effect: jongeren krijgen invloed, ontwikkelen talent en organiseren zelf activiteiten. Dit vergroot participatie, inclusie, welzijn en vermindert overlast.

Waarom: jongeren voelen zich vaak niet aangesproken door het bestaande cultuuraanbod. Investeren in hun eigen initiatieven voorkomt uitsluiting en draagt bij aan een veilige, levendige stad. Dit is gebaseerd op inzichten van o.a. het Sociaal Cultureel Planbureau en de Cultuurmonitor en sluit aan bij de Pijlervisie Sociaal en Veilig.

Een toelichting is opgenomen in bijlage 5.

Raadsvoorstel

Voorstel verwerking budget

Het totaal beschikbare budget Rijkscompensatiemiddelen Cultuur bedraagt € 456.000 (incidenteel, inzet 2027 - 2030).

In de jaarrekening 2024 is vastgesteld dat er € 306.000 aan Rijkscompensatiemiddelen over is. De volgende tekst is opgenomen in de jaarrekening 2024: 'De gemeente blijft investeren in cultuur, onder andere via subsidies en het GALA-programma. Ook is er nog geld van de Rijksoverheid over van de coronaperiode. Dat bedrag wordt later alsnog ingezet om de cultuursector een extra impuls te geven.'

Voor 2025 blijft er een budget over van € 150.000. Het budget van 2025 wordt definitief vastgesteld bij de jaarrekening 2025. In de begroting van 2025 is het bedrag van € 150.000 opgenomen als uitgave, met het plan om het te dekken uit de algemene reserve (onttrekking Rijkscompensatiemiddelen Cultuur). De geplande uitgaven voor 2025 hebben niet plaatsgevonden. Om die reden wordt voorgesteld om de geplande onttrekking niet apart te boeken in de jaarrekening 2025, maar het bedrag samen met de resterende Rijkscompensatiemiddelen 2024 te gebruiken als impulsbudget 2027-2030. Dit impulsbudget wordt ingezet om het makersklimaat, buurtcultuur en jongerencultuur te versterken. Er wordt voorgesteld om de middelen (uit de algemene reserve) op te nemen in een (nieuw te vormen) bestemmingsreserve "Rijkscompensatiemiddelen Cultuur 2027-2030" en de daadwerkelijk gerealiseerde kosten voor de impulsen voor buurtcultuur, makersklimaat en jongerencultuur jaarlijks te onttrekken. Het doel van de bestemmingsreserve betreft het invulling geven aan de inzet om de sociale basis te versterken, de toegankelijkheid van cultuur te vergroten en zelfstandige makers en jongeren ruimte te bieden voor talentontwikkeling en eigen initiatief.

De meerjarige verwerking van dit budget in de begroting 2027-2030 wordt als richtinggevend beschouwd, waarbij de daadwerkelijk gerealiseerde kosten gedekt worden uit de bestemmingsreserve waarmee middelen voor toekomstige jaren beschikbaar blijven.

Er wordt voorgesteld om het budget als volgt meerjarig in de begroting 2027-2030 te verwerken.

2027: € 90.000

Makersklimaat € 2.500 – Buurtcultuur € 37.500 – Jongerencultuur € 50.000

2028: € 167.500

Makersklimaat € 52.500 – Buurtcultuur € 65.000 – Jongerencultuur € 50.000

2029: € 151.000

Makersklimaat € 48.500 – Buurtcultuur € 52.500 – Jongerencultuur € 50.000

2030: € 47.500

Makersklimaat € 47.500

In bijlage 6 is een schematische budgetspecificatie opgenomen.

RVB26-0001

Raadsvoorstel

Als in een jaar niet alle middelen worden gebruikt, schuift het restant via de jaarrekening door naar het volgende jaar. Mochten er na 2030 middelen overblijven dan zal in lijn met de motie een nieuw voorstel voor besteding, zodat de middelen ten goede komen aan cultuurstimulering. Dit wordt meegenomen bij de vaststelling van de jaarrekening 2030.

Consequenties van het voorstel

Het totale impulsbudget wordt gedekt met de resterende (incidentele) Rijkscompensatiemiddelen. Het totaalbudget van €456.000 wordt meerjarig verwerkt: 2027 € 90.000, 2028 € 167.500, 2029 € 151.000, 2030 € 47.500. Niet-benutte middelen schuiven via de jaarrekening door naar het volgende jaar; na 2030 worden resterende middelen toegewezen aan het budget voor cultuurstimulering.

De organisatie & uitvoering wordt gedaan door de afdeling cultuur. Medewerkers van de gemeente voeren subsidieregelingen uit en verstrekken opdrachten. Er komt een cultuuraanjager voor buurtcultuur die gedetacheerd wordt bij het CKB.

Voor makers- en buurtcultuur wordt een tijdelijke subsidieregeling vastgesteld. Contracten voor stadsdichter en vouchers worden rechtmatig ingericht en de cultuurcodes (Governance, D&I, Fair Practice) worden toegepast. De inzet van de Rijkscompensatiemiddelen Cultuur sluit aan bij de Pijlervisie Sociaal en Veilig en de Pijlervisie Economie en geeft uitvoering aan motie RM022-0022.

Duurzaamheid

De inzet van de resterende Rijkscompensatiemiddelen Cultuur draagt bij aan sociale duurzaamheid door cultuur te verbinden aan het sociaal domein. Daarmee wordt de sociale basis versterkt en uitsluiting voorkomen. Dit sluit aan bij de gemeentelijke visie op een gezonde en leefbare stad.

Risico paragraaf

Geïdentificeerde risico's

Risico-onderdelen	NvT	Laag	Neutraal	Hoog
1. Realiseren maatschappelijke effecten		x		
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak		x		
3. Imago gemeente		x		
4. Algemene en externe omgeving		x		
5. Veiligheid		x		
6. Financiën		x		
7. Juridisch		x		
8. Planning		x		
9. Kwaliteit uitvoering		x		
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners		x		

RVB26-0001

Raadsvoorstel

Beheersmaatregelen risico's hoog

	Risico	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1.				

Alternatieven

Alternatieven (inzet Rijkscompensatiemiddelen):

(1) Alternatief: Eén brede regeling voor besteding van Rijkscompensatiemiddelen Cultuur

In plaats van drie gerichte regelingen (Buurtcultuur, makersstimulans en jongerenimpuls) kan gekozen worden voor één brede regeling waarin alle doelgroepen en initiatieven onder één paraplu vallen.

Argumenten voor

- snelle beschikbaarheid van middelen: door één regeling kan het budget snel beschikbaar komen, zonder verdeling over meerdere regelingen;
- uniforme communicatie: één regeling is eenvoudig uit te leggen aan inwoners en culturele partners.

Risico's en consequenties

- minder gerichte impact: specifieke aandacht voor aandachtswijken, zelfstandige makers en jongeren verval, waardoor de effectiviteit op deze prioritaire groepen afneemt;
- risico op versnippering: een brede regeling kan leiden tot een groot aantal kleine aanvragen zonder strategische samenhang;
- beperkte zichtbaarheid van cultuur als middel: de koppeling van cultuur aan sociale cohesie, talentontwikkeling en economische dynamiek neemt af, waardoor de beoogde omslag in denken afgezwakt wordt;
- complexere uitvoering: een brede regeling vraagt om bredere beoordelingscriteria en kan leiden tot hogere administratieve lasten;
- minder borging van preventieve werking: zonder gerichte inzet op jongeren en wijken neemt de kans op sociale uitsluiting en hogere zorgkosten toe;
- verlies van synergie tussen niveaus: met één regeling is er minder samenhang tussen locatie-gebonden (kern)instellingen en (kleinschalige) wijkactiviteiten.

(2) Alternatief: de beschikbare Rijkscompensatiemiddelen Cultuur direct volledig beschikbaar stellen

Argumenten voor

RVB26-0001

Raadsvoorstel

- snelle impact: (projecten kunnen direct worden uitgevoerd, waardoor resultaten snel zichtbaar zijn;
- sterkte beeldvorming: een grote impuls in één keer maakt de inzet van cultuur als strategisch instrument direct zichtbaar.

Risico's en consequenties

- snelle uitputting van middelen: er is geen budget meer beschikbaar voor latere jaren, waardoor continuïteit en (kansen voor) borging op lange termijn ontbreken;
- risico op ongelijkheid: spelers die een relatie hebben met de gemeente kunnen het budget domineren, waardoor nieuwe initiatieven en wijkgerichte projecten buiten de boot vallen;
- minder spreiding van effecten: impact concentreert zich in een korte periode, waardoor een sterkere verankering van cultuur in het sociaal en economisch domein beperkt blijft;
- hogere uitvoeringsdruk: een grote veelheid aan projecten vraagt om intensieve begeleiding en monitoring, wat extra ambtelijke capaciteit vereist;
- kwetsbaarheid bij mislukking: als projecten niet slagen, is er geen ruimte om later bij te sturen of nieuwe initiatieven te ondersteunen;
- geen ruimte voor tussentijdse evaluatie: door het ontbreken van spreiding kunnen effecten van de regelingen niet worden gemonitord en bijgestuurd, wat de effectiviteit verkleint;
- beperkte innovatie: zonder gefaseerde openstelling is er minder gelegenheid om nieuwe ideeën en experimenten in latere jaren te introduceren;
- verlies van toegankelijkheid voor kleinschalige initiatieven: regelingen als Buurtcultuur en de makersstimulans zijn ontworpen voor relatief kleine budgetten en laagdrempelige projecten. Als alle middelen in één keer beschikbaar komen, moeten zelfstandige makers, buurtbewoners en culturele verenigingen direct aanvragen indienen, vaak zonder tijd om plannen zorgvuldig uit te werken. Dit verkleint de kans op initiatieven die structureel bijdragen aan een gezond cultureel ecosysteem.

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

De secretaris,

mr. C.G. Jacobs

De loco-burgemeester,

D.P.E. Hopmans MSc.

RVB26-0001

Raadsvoorstel

De raad van de gemeente Bergen op Zoom;

gezien het voorstel van het college van 13 januari 2026, nr. RVB26-0001;

BESLUIT:

- (1) in te stemmen met het inzetten van het resterende budget van de Rijkscompensatiemiddelen Cultuur – een bedrag van € 456.000 - als impulsbudget voor makersklimaat, buurtcultuur en jongerencultuur;
- (2) de benodigde middelen te onttrekken aan de algemene reserve en meerjarig te verwerken in de begroting;
- (3) te bepalen dat niet-benutte middelen per jaar worden overgeheveld naar het daaropvolgende jaar via de jaarrekening;

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 5 maart 2026

De griffier,

De voorzitter,

.....
drs. E.P.M. van der Meer

.....
drs. M. Mulder MSc.